

съ надзоръ на гяуритѣ. Бейоветѣ имали джамия и одая съ кула до нея, и тѣ именно държали общината, а не както е било въ Пчелище, Кжпиново и Килифарево, гдето общината държали българитѣ, а турцитѣ били „почетни“ съветници и надгледници.

Че това, което разказахме, е вѣрно, потвърждава се и отъ худутнамето, обнародвано на стр. 189 въ „Юбилейната книга“ на с. Дебелецъ (1938 г.).

Документътъ носи дата 1068 г. отъ Егира, която отговаря по нашето лѣтоброение на 1649 г. А това е тъкмо въ размирното време, за което говорихме на много мѣста въ книгата си. Худутнамето или крепостниятъ актъ не опредѣля землищато на всѣки бей отдѣлно, а показва общитѣ граници на землището на старото българско село, понеже земята е била на българската държава, отъ която минала въ ржцетѣ на турката — сжщото, което е станало въ Присово, Килифарево, Шемшево, Маноя и гр. Търново.

Казаниятъ турски документъ заслужава по своята важностъ да се прочете отъ по-вече четци въ Котловината; затова и ние го помѣстваме тука.

Худутнаме за Дебелецъ.

„Егера 1068 (1649 г.), архива 184, записано въ царската книга въ Търново.

На седемтѣхъ чифлика съ бутровската махала, Дебелска община (Дебелецъ кариесенда), околнитѣ граници сж: Отъ свършека на Търновското устие нагоре край рѣката Янтра, котлообразенъ кладенецъ (геранъ), край горитѣ на Сръдна осойна, чифлика на Шемшевския бей, Пробития камъкъ, Тръстиковото блато, Плочитѣ, презъ горитѣ на Гарвана, Попското дере, Соколовата воденица, право къмъ Миниохъ (Маноя), по пжтя задъ Кулата и Градище. Стражерския кладенецъ, по дерето надолу, презъ гробищата (Тъмни лѣкъ), презъ Криви долъ, срещу Гути дермени (днесъ макаронена фабрика на Ангелъ Поповъ), по течението на Бѣлица и покроя Байрактарската воденица (сега Марко х. Николовъ и С-ие) право задъ Османъ Ходжовата кория, пакъ право до Присовското устие, по селската рѣка право до Търновското устие и Бѣлчовата воденица“.

Кратко казано, бейоветѣ дошли въ Дебелецъ следъ въстанията въ Търново и бунтоветѣ противъ тежкитѣ данъци презъ XVII-то столѣтие. Тогава получилъ чифликъ гяуръ Махмудъ и по сетне *Дебелцалж бей*. Последниятъ, като по хитъръ отъ другитѣ, засвоилъ първенството и името на селото — Дебелцалж (дебелски бей), а не бей отъ Дебелцово. Това било къмъ втората половина на XVII столѣтие. Преди бунтоветѣ, както казахме, селото носѣло друго име.

Дебелскитѣ бейове съ своитѣ турски събратя почнали да губятъ силата си отъ 1774 г. — Кючюкъ-Кайнарджишкия миръ. Нашествието на кърджалиитѣ въ 1798 — 1800 год. още повече разклатило бейскитѣ чифлици, а хатишерифътъ и хатихумаюмътъ турили край на бейскитѣ права. Тогава тѣ про-